

capability
 capacity
 faculty
 attribute
 virtue
 gift
 qualification
 susceptibility
 accomplishment
 attainment
 management
 intelligence
 aptitude
 Amsterdam, 26 november 1956
 haar totale begiftiging

Aan de Dames en Heren Hoogleraren
 en Lectoren der Universiteit van

A M S T E R D A M

begaaftheid
 talent
 Zegening

levensbeschikking
 als overtuiging oegmark
 levensgave

begiftigd op
 verworvenheid
 bereikings

vloede herinneren wij U aan
 lunch in "Die Port van Cleve"
 1956 van 12 tot 2 uur.

Een kwestie van gradatie?

„Luister”, zei onze gast-vrouw, „hooren jullie den nachtegaal?” Wij waren naar buiten gegaan, toen de eerste vliegtuigen den westelijken hemel met hun gerucht begonnen te vervullen, een steeds aangroeiende zwerm, die een hecht net van geluid boven onze hoofden spande. Cohortsgewijs spoedden de stalen constructies zich naar hun doel, met onheilspellende precisie. Waar dat doel was? — wij wisten het niet, maar wel wisten wij, dat het een nederzetting van menschen zou zijn, een plaats, die over enkele kwartieren in een ruïne zou veranderen. Wij stonden daar en dachten: wel ja, zij hebben toch niet beter verdiend, en: neen, het is toch te erg, mag men zijn medemenschen dit wel aandoen? En wij zeiden: het is inderdaad verschrikkelijk, maar de oorlog moet nu eenmaal gewonnen worden, onze menschelijkheid staat op het spel. Zoo stonden wij daar en fluisterden onze gedachten, een klein groepje menschen, volledig opgeëlscht door het drama, waarvan ieder zich een medespeler voelde.

En toen begon de nachtegaal. Het verste zoemen was nog niet aan den einder verstorven, of er verhief zich ergens een helle kreet, een opalen toon, die snel als een kartets omhoogschoot, stond, kantelde, wentelde en in duizend trillingen uiteensloeg. Een stilte. Dan weer zoo'n toon, puur en absoluut, die even hangen bleef, om terstond oversproeid, overdwars, overstelpt te worden door een bloesemenden vloed van klanken, ijl, zilverig, parelend, een spattend, waaiend vuurwerk van geluid, waarbinnen, steeds heviger en hooger, een intense gouden zoetheid toefde. Het was het bloeien van den melidoorn in klank gebracht, orgelend zonlicht, de gesonoriseerde regenboog, het timbre van springfontein en de cadens van jonge herten op het gazon, de essentie van alle klaterende, schaterende, buitende bestaansverrukking, gesublimeerde leefdrift, keel geworden teeltdrang, de volstreckte triomf der ademhalende creatuur. Wij luisterden verrukt. Het was absurd en inoppor-

tuun, het was magnifiek en uiterst weldadig. Ineens, even abrupt als het begonnen was, brak het geluid af. Een diepe stilte trad in en wij gingen naar binnen, waar wij hoofdschuddend onze plaatsen zochten.

Dit voorval, alreeds drie jaar geleden, schoot mij dezer dagen in gedachten, toen ik bezig was een geleerde verhandeling over het ontstaan van den mensch te lezen. De schrijver, een achtenswaardig professor in ruste, heeft in deze studie een samenvatting willen geven van de bevindingen, waartoe allerlei specialisten — biologen, linguïsten, historici en ethnologen — betreffende dit vraagstuk zijn gekomen. Het is een boeiend boekje. Het leert ons, dat er drie hoofdzakelijke kenmerken van verschil tusschen mensch en dier bestaan: het abstracte denken, het gebruik van taal, het gebruik van werktuigen. Men voelt bepaald een zekere voldoening in zich rijzen, als men zoo zit te lezen, wat wij, menschen, al niet vermogen. Qualls pereio artifex, mag een ieder op het eind zijner dagen uitroepen, „welk een artiest gaat er in mij verloren!” Maar ho, kalmaan, schort uw superioriteitsbesef nog even op, de geleerden hebben nog iets anders voor u in het vat. Goed, wij hebben godenkracht, wij zijn de meesters dezer aarde, wij hebben de natuur overwonnen en het rijk van de cultuur gesticht. Een ontwikkeling, zoo wordt ons beloofd, welke nog steeds verder voortgang zal vinden. Tenslotte zijn wij nog jong, wij tellen nog maar een paar duizend jaar, tenminste als beschaafde wezens. De homo sapiens, de mensch als diersoort, is al wat ouder, maar hij dateert ook nog maar van eenige tienduizenden jaren her. Wat schrikt u? Staat u die term „de mensch als diersoort” niet aan? Wel, weet u dan niet, dat wij een apenkroost zijn, dat op zekeren dag uit de boomen naar omlaag geklommen is? Hoe dat zoo plotseling is gekomen? Dat mag u zoo niet zeggen: er is heelemaal geen sprake van een plotseling ontstaan, het is een geleidelijke overgang geweest. Men heeft een paar schedels gevonden, wat dijbeenderen en losse tanden en daar een theorie, de leer der evo-

lutie, op gebouwd. Het is wel wat moeilijk aan te toonen, dat ook op geestelijk gebied geen fundamenteele verschillen tusschen mensch en dier bestaan, maar men doet steeds meer vondsten en wij kunnen dus bij een steeds zorgvuldiger onderzoek nog wel betere bewijzen verwachten. Intusschen is het nu wel zeker, dat het allemaal maar een kwestie van meer of minder is, een kwestie van gradatie. Dieren denken immers ook en toonen wel degelijk intellect te bezitten.....

Zou het mogelijk zijn? dacht ik, ik kan het maar moeilijk gelooven. Weerleggen kan ik het niet, maar wat voor bewijzen hebben zij? Wat zullen wij gaan sullen met een hersenschim, een geleerde abstractie, een wezen, dat een naam heeft, alleen omdat het niet bestaat: de „missing link”? Met den holbewoner, wiens teekeningen wij bewonderen, heb ik allerlei wezenlijks gemeen. Maar wat is er gemeen tusschen mij en een aap? Wat was er gemeen tusschen ons en dien zingenden vogel? Die nachtegaal, hij zong verrukkelijk, maar hij zong niet anders dan zijn instinct hem ingaf. In het aangezicht van het verderf, onbekommerd, onverontrust, onbezocht door rede-neeringen en scrupules, zong hij en wat hij zong was redeloos. Zijn lied heeft alle menschen aller tijden verrukt, het zal ons steeds blijven verrukken. Maar het is een steeds eender lied, zonder bewustzijnsinhoud, zonder modificaties. Zoomin als die vogel een stijl ontwikkelt in de wijze waarop hij zijn nest bouwt, evenmin varieert of wijzigt hij zijn zang. Hij is dan ook een ander wezen dan het wezen, dat bij trommen danst, dat cantaten aanheft, dat symphonieën uitvoert. Een wezen, dat leemen hutten bouwt, maar ook pyramiden, het Parthenon en de kathedralen. Een wezen, dat rookend en brandend over de aardbol gaat, dat namen als Ravensbrück en Auschwitz kent, dat op het punt staat zichzelf te vernietigen. Dit wezen, met zijn glorie en zijn schuld, met zijn vizioenen en aberraties, met zijn verantwoordelijkheid, zijn geest, is volstrekt eenig in zijn soort. Het is de mensch, die naar God's evenbeeld werd geschapen.

Rosenfeld * — Anthropogenesis?
Livofsky * — had the 15 exempl?
Judson Herrick — * = gebonden exemplar

Freundlich —
Ton * —
— * —
Jenne —
Marcel —

Matlick —
Wigham —
Triik Adler? —
~~De Koster?~~
Eaton —
Ruebel —

Laber Action —
Trunkan? —
Gordon Childs —
O. Neugebauer? —
Farrington —
Lain Dietz —

Citaat Lynn Thorndike verder uitgeleed

----- or mediæval bloodletting according to the phases of the moon. Ptolemy believed in astrology, but how many archaeologists and philologists and students of early religion and mythology and folk-lore there are who fail to observe his great law that one should always adopt the simplest possible hypothesis consistent with the observed facts!

p. 980 ----- How many historical generalizations, which originated in superficial association of ideas on no sounder a basis than that supposed by some to lie behind magic, are not only still current, but are glibly and unquestioningly assumed as themselves a basis for what might otherwise be considered truly scientific investigation of more detailed and less important points!

We might carry our comparison from the world of scholarship -----

981 --- What fears, what hopes, what passions, what prejudices, what sacrifices these words elicit. And how little agreement there is as to their meaning! If our illustrations are somewhat frivolous and superficial, let us measure the amount of magic in present civilization by Plotinus' standard. He who yields to the charms of love and family affections, or seeks political power or aught else than Truth and true beauty, or even he who searches for beauty in inferior things; he who is deceived by appearances, he who follows irrational inclinations, is as truly bewitched as if he were the victim of magic and ^(sorcery) goetia so-called. The life of reason ^{is} alone free from magic. Measuring our age by such a standard, we shall be tempted to cry out; Magic of magics, all is magic! What else -----

poets
poets
is a wizard,
sorcerer.

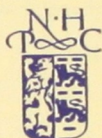
p. 984 "And certainly in my judgment nothing in this world of thought ever perishes utterly, or is less to day than when it was created" (Adelard of Bath)

p. 984 Some species may lay more eggs, or multiply more rapidly, but manuscripts survive. Neckham's book has withstood the worms better than its master; but he, too, lives in and through it and his other books.

$91 \times 54 \times 64 = 38000$ Anthr.

With compliments of
North - Holland
Publishing Company

68, N.Z. Voorburgwal
Amsterdam-C.

Het werktuig en zyn betekenis voor de
ontwikkelingsgeschiedenis van de mensheid.

Geen ander moment